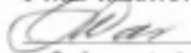

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Відокремлений структурний підрозділ «Лубенський фінансово-економічний фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету»

«Затверджую»

Заступник директора
з навчальної роботи

 Тетяна КОНКІНА
«01» 09 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань 07 Управління та адміністрування

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

(шифр і назва спеціальностей)

2025 - 2026 навчальний рік

Освітньо-професійна програма: освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування» підготовки фахового молодшого бакалавра

галузі знань 07 Управління та адміністрування
спеціальностей 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Розглянуто та схвалено Педагогічною радою коледжу
Протокол № 9 від 01 » серпня, 2024 р.

Мова навчання: українська

Розробник: Людмила БОЙКО, викладач економічних дисциплін,
кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії», викладач-методист
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та імена вчених)

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії
економічно - комерційних дисциплін
Протокол № 2 від « 01 » 09 2025 року

Голова циклової комісії економічно –
комерційних дисциплін

Вікторія ПОНОМАРЕНКО
(Підпис)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійний ступінь	Статус дисципліни	
Кількість кредитів – 3	<p style="text-align: center;">ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ <u>07 Управління та адміністрування</u></p> <p style="text-align: center;">СПЕЦІАЛЬНІСТЬ <u>072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок</u></p>	Обов'язковий компонент (ОК), що формує спеціальні компетентності	
Модулів – 3		Рік підготовки	
		2-й на основі БСО	
		Семестр	
		I	
Загальна кількість годин - 90	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Лекції	
<p>Тижневих годин: аудиторних – 4 години самостійних – 2 години</p>		36 годин	
		Семінарські	
		24 годин	
		Самостійна робота	
		30 год.	
		Засоби оцінювання: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%) для денної форми навчання – 66,7:33,3

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Мета навчальної дисципліни «Політична економія»: формування ґрунтовних знань про економічну систему суспільства, закони її функціонування і розвитку для розуміння чинників зародження, утвердження і напрямів розвитку сучасних соціально-економічних систем, їх спроможності задовольняти потреби людей.

Завдання навчальної дисципліни «Політична економія»:

- вивчення загальних засад економічного життя суспільства, закономірностей розвитку економічної системи, механізму дії економічних законів і використання їх людьми у процесі господарської діяльності;
- визначення принципів рис основних соціально-економічних систем та напрямів їх еволюції;
- з'ясування ролі політичної економії у розробці шляхів формування соціально орієнтованої економічної системи суспільства.

Предметом навчальної дисципліни «Політична економія» є: дослідження і розкриття еволюції відносин економічної власності в їх єдності з продуктивними силами, притаманних їм суперечностей, а також економічних і соціальних закономірностей, обумовлених політичними, ідеологічними, національними та іншими інструментами суспільства.

Передумовою вивчення навчальної дисципліни «Політична економія» є засвоєння знань із базових, вибірково-обов'язкових предметів загальноосвітньої підготовки, профільних предметів, нормативних, вибірових дисциплін та спеціальних курсів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти **повинні**:

- **знати**: сутність економічних законів та явищ, механізм дії на макро- та мікрорівнях; основні риси ринкової економіки та суть ринку, його інфраструктуру; систему відносин власності, процеси роздержавлення і приватизації; товарно-грошові відносини в умовах переходу до ринку; розвиток і особливості підприємництва в Україні; принципи та джерела формування доходів населення; тенденції розвитку світового господарства; проблеми відтворення та інтеграції економіки України в світовий ринок;

- **уміти**: давати наукове тлумачення особливостей формування і розвитку товарно-грошових відносин у перехідний період ринку; орієнтуватися в ринковому середовищі та глобальних проблемах економічного розвитку господарських зв'язків, інтеграції України в систему міжнародного поділу праці; здійснювати ґрунтовний аналіз соціальної спрямованості господарської діяльності; приймати практичні рішення щодо оптимального застосування набутих знань під час виконання своїх професійних обов'язків.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Політична економія» є методологічною основою для вивчення теоретичних та прикладних економічних наук таких як «Вища математика», «Статистика», «Економіка підприємства», «Фінанси, гроші та кредити».

Перелік і сутність сформованих компетентностей і результатів навчання:

Назва компетентностей/ результатів навчання	Сутність сформованих компетентностей/результат
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 5. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p>
Спеціальні компетентності (СК)	<p>СК 1. Здатність використовувати теоретичний і методичний інструментарій фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для розв'язання складних завдань у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.</p> <p>СК 3. Розуміння особливостей функціонування сучасної національної і світової фінансових систем та їх структури.</p> <p>СК 4. Розуміння принципів організації фінансових відносин.</p>
Результати навчання (РН)	<p>РН 1. Знати свої права як члена суспільства, розуміти цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.</p> <p>РН 3. Знати економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, що існують між фінансовими процесами та економічними явищами.</p> <p>РН 5. Дотримуватися вимог законодавства для забезпечення правомірності професійних рішень.</p> <p>РН 8. Здійснювати пошук, відбір та опрацювання інформації з різних джерел у процесі професійної діяльності</p> <p>РН 15. Демонструвати навички самостійної роботи та роботи в команді, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.</p>

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Оцінка за 4 – бальною шкалою	<u>Критерії оцінювання</u>
5 (відмінно)	Здобувач знає економічні категорії та закони для розуміння зв'язків, що існують між процесами та явищами в різних економічних системах, виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє аналізувати особливості функціонування підприємств для здійснення обліку їх господарської діяльності. Вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.
4 (добре)	Здобувач вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна. Дотримується вимог професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення економічного розвитку України. Вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; добирати аргументи для підтвердження думок.
3 (задовільно)	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.
2 (незадовільно)	Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА СУСПІЛЬНА НАУКА

Політекономічні напрями течії та школи, етапи становлення політичної економії. Предмет політичної економії. Трагування політичної економії різними школами.

Економічні категорії та економічні закони. Система економічних законів. Методи політичної економії. Загальнонаукові та спеціальні методи пізнання економічних процесів. Функції політичної економії. Місце політичної економії в системі економічних наук.

Семінарське заняття

2. ВИРОБНИЦТВО МАТЕРІАЛЬНИХ БЛАГ І ПОСЛУГ. ЕКОНОМІЧНІ ПОТРЕБИ ТА ІНТЕРЕСИ

Виробництво як процес суспільної праці. Фази суспільного виробництва.

Продуктивні сили суспільства, їх функціональна структура. Основні чинники виробництва. Робоча сила та її властивості. Засоби і предмети праці.

Структура суспільного виробництва. Матеріальне і нематеріальне виробництво. Результати суспільного виробництва. Суспільний продукт та його форми. Ефективність суспільної економіки та її показники. Альтернативні витрати і альтернативний вибір. Крива виробничих можливостей.

Економічні блага та економічні ресурси. Суть потреб, і особливості їх розвитку. Класифікація економічних потреб та їх структура. Закон зростання потреб та механізм його дії. Роль виробництва в задоволенні економічних потреб суспільства. Потреби і споживання.

Економічні інтереси та їх класифікація. Економічні суперечності, їх характер та класифікація. Суперечності – джерело розвитку.

Семінарське заняття

3. ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА. ВІДНОСИНИ ВЛАСНОСТІ

Економічна система суспільства та її суть, форми і структура. Суспільний поділ праці й технологічний спосіб виробництва. Суспільний спосіб виробництва. Типи та моделі економічних систем.

Виробничі відносини в економічній системі. Відносини власності як визначальний елемент системи економічних відносин. Суть власності, її економічний і юридичний зміст. Об'єкти та суб'єкти власності. Роль власності в системі економічних відносин. Еволюція типів і форм власності. Розвиток відносин власності в сучасних умовах.

Семінарське заняття

4. ТОВАРНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА. ТОВАР І ГРОШІ

Основні форми економічного життя людей. Натуральне господарство. Товарне виробництво. Товар і його властивості. Величина вартості товару та фактори, що на неї впливають. Теорії вартості та їх різновиди. Закон вартості, його функції та механізм дії.

Виникнення, суть і функції грошей. Грошовий обіг та його закони. Грошова система. Інфляція її суть та види. Етапи становлення та особливості формування грошової системи України.

Семінарські заняття

5. РИНОК, ЙОГО СУТЬ І ФУНКЦІЇ. КОНКУРЕНЦІЯ І МОНОПОЛІЯ

Поняття ринку, його характерні риси та функції. Структура та види ринку. Класифікація ринку за суб'єктами та об'єктами ринкових відносин.

Ринковий механізм та його основні елементи: попит, пропозиція, ринкова ціна, конкуренція. Закон попиту. Закон пропозиції.

Конкуренція, її форми і методи. Закон конкуренції. Монополія: причини виникнення та сутність. Основні форми монополій. Наслідки монополізації економіки. Антимонопольне законодавство.

Моделі ринкової економіки. Необхідність державного регулювання ринкової економіки. Економічні функції держави. Ринкова інфраструктура, її елементи та функції.

Семінарські заняття

6. ПІДПРИЄМСТВО ЯК ТОВАРОВИРОБНИК. ДОМОГОСПОДАРСТВО В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Підприємництво, його суть та принципи. Підприємство як первинна ланка економіки. Соціально-економічна характеристика підприємства.

Продукт підприємства і складові його вартості. Валовий дохід і прибуток. Домогосподарство і його місце в економічній системі суспільства. Доходи домогосподарств і їх розподіл. Витрати та заощадження домашніх господарств.

Семінарське заняття

7. КАПІТАЛ. НАЙМАНА ПРАЦЯ І ЗАРОБІТНА ПЛАТА. ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА І ПРИБУТОК

Перетворення грошей на капітал. Загальна формула руху капіталу і її суперечності. Альтернативні теорії капіталу.

Робоча сила як товар. Процес створення додаткової вартості. Заробітна плата як перетворена форма вартості товару – робоча сила. Форми і системи заробітної плати.

Витрати виробництва, їх суть, види; альтернативні підходи. Прибуток як перетворена форма додаткової вартості. Норма і маса прибутку. Середня норма прибутку й утворення ціни виробництва. Теорії прибутку.

Семінарські заняття

8. ГАЛУЗЕВІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРОБНИЦТВА ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ КАПІТАЛУ

Торговий капітал і торговий прибуток. Позичковий капітал і позичковий відсоток. Кредит та кредитні відносини.

Аграрна сфера виробництва і її особливості. Форми господарювання в сільському господарстві. Диференційна, абсолютна і монопольна земельна рента. Реформування сільського господарства в Україні і рентні відносини.

Семінарське заняття

9. СУСПІЛЬНЕ ВІДТВОРЕННЯ. ЗАЙНЯТІСТЬ. ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ

Сутність суспільного відтворення і його основні моменти. Суспільний продукт і його основні форми. Система національних рахунків (СНР) та її характеристика. Валютний національний продукт (ВНП) як основний показник у СНР. Методи розрахунку ВНП.

Сутність і види економічного відтворення. Сутність національний доходу та стадії його руху. Суть і типи економічного зростання, його теорії і моделі. Нагромадження в механізмі зростання. Заощадження і нагромадження. Економічні цикли.

Зайнятість, її форми. Соціально-економічні наслідки безробіття. Державне регулювання зайнятості і відтворення робочої сили. Ринок праці в Україні. Господарський механізм у системі суспільного відтворення.

Семінарські заняття

10. СУТЬ І СТРУКТУРА СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА. ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ

Світове господарство: сутність та структура. Інтернаціоналізація господарських відносин і глобалізація світової економіки. Особливості дії економічних законів у світовому господарстві.

Система міжнародних економічних відносин. Міжнародна торгівля та її економічні основи. Рух міжнародного капіталу і його форми. Міжнародна міграція робочої сили. Міжнародні валютно-фінансові відносини.

Сутність, причини виникнення та класифікація глобальних проблем. Шляхи розв'язання глобальних проблем.

Міжнародне співробітництво з подолання загроз планетарного масштабу.

Семінарські заняття

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	сем.	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
МОДУЛЬ 1.												
Тема 1. Політична економія як фундаментальна суспільна наука.	6	2			2	2						
Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Економічні потреби та інтереси.	6	2			2	4						
Тема 3. Економічні системи суспільства. Відносини власності.	6	2			2	2						
Тема 4. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.	12	6			2	4						
Разом за модулем 1	32	12			8	12						
МОДУЛЬ 2.												
Тема 5. Ринок, його суть і функції. Конкуренція і монополія.	10	6			2	2						
Тема 6. Підприємство як товаровиробник. домогосподарство в системі економічних відносин.	6	2			2	2						
Тема 7. Капітал. Наймана праця і заробітна плата. Витрати виробництва і прибуток.	10	6			2	2						
Разом за модулем 2	26	14			6	6						
МОДУЛЬ 3.												
Тема 8. Галузеві особливості виробництва та функціонування капіталу.	8	2			2	4						
Тема 9. Суспільне відтворення. Зайнятість. Економічне зростання.	12	4			4	4						
Тема 10. Суть і структура світового господарства. Економічні аспекти глобальних проблем.	12	4			4	4						
Разом за модулем 3	32	10			10	12						
Усього годин	90	36			24	30						

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Назва теми	Кількість годин
Тема 1. Політична економія як фундаментальна суспільна наука.	2
Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Економічні потреби та інтереси.	2
Тема 3. Економічні системи суспільства. Відносини власності.	2
Тема 4. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.	2
Тема 5. Ринок, його суть і функції. Конкуренція і монополія.	2
Тема 6. Підприємство як товаровиробник. домогосподарство в системі економічних відносин.	2
Тема 7. Капітал. Наймана праця і заробітна плата. Витрати виробництва і прибуток.	2
Тема 8. Галузеві особливості виробництва та функціонування капіталу.	2
Тема 9. Суспільне відтворення. Зайнятість. Економічне зростання.	4
Тема 10. Суть і структура світового господарства. Економічні аспекти глобальних проблем.	4
Разом	24

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Назва теми	Кількість годин
Тема 1. Політична економія як фундаментальна суспільна наука.	2
Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Економічні потреби та інтереси.	4
Тема 3. Економічні системи суспільства. Відносини власності.	2
Тема 4. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.	4
Тема 5. Ринок, його суть і функції. Конкуренція і монополія.	2
Тема 6. Підприємство як товаровиробник. домогосподарство в системі економічних відносин.	2
Тема 7. Капітал. Наймана праця і заробітна плата. Витрати виробництва і прибуток.	2
Тема 8. Галузеві особливості виробництва та функціонування капіталу.	4
Тема 9. Суспільне відтворення. Зайнятість. Економічне зростання.	4
Тема 10. Суть і структура світового господарства. Економічні аспекти глобальних проблем.	4
Разом	30

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- Лекція
- Бесіда
- Ілюстрація
- Демонстрація
- Імітаційно-ігрові
- Ділові ігри
- Самостійна робота
- Інтерактивні методи

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

- Усне опитування
- Вибіркове опитування перед початком заняття
- Тести
- Інтерактивні методи
- Модульний контроль

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Підручники з дисципліни
- Унаочнення
- Презентації
- Роздатковий матеріал

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Податковий кодекс України. Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI (Редакція від 24.02.2023). URL: <https://tax.gov.ua/nk/zminu>
2. Про банки і банківську діяльність. Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
3. Башнянин Г.І., Шевчук Є.С. Політична економія: підручник.- Львів: «Новий Світ – 2000», 2025.
4. Вергун В.А. Економікс : навч. посіб. / В. А. Вергун, О. І. Ступницький, О. А. Приятельчук, Я. М. Гуменюк. – Київ : Вадекс, 2023. – 422 с
5. Галушка З.І., Поченчук Г.М. Економіка: теорія і практика [Текст]: підручник. Чернівці: Чернів. нац. ун-т. 2020. - 232 с.
6. Колосінська С.І. Економічна теорія: навчальний посібник. Укл: М.І. Колосінська, С.І. Белей, С.В. Бойда. Чернівці: Чернівец. нац. унів-т., 2021. 200 с. URL: <https://lnk.ua/YNga8E5eZ>
7. Крокарев І.В. Основи економічної теорії : навч. посіб / І.В. Кокарев. Дніпро: ДДУВС, 2020. 100 с.

Допоміжна

1. Черкашина Т.С. Економічна теорія [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до виконання практичних завдань / уклад. Т. С. Черкашина. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2025. – 57 с. URL: <https://lnk.ua/k4xREWdVy>
2. Якобчук К. Економічна теорія: підручник / за заг. ред. В.П. Якобчук. К.: Видавництво Ліра-К, 2020. 450 с.
3. Якобчук В.П., Ходаківський Є.І., Литвинчук І.Л., Симоненко Л.І., Довженко В.А., Захаріна О.В., Тищенко С.В., Іванюк О.В., Кравець І.В., Пугачова Н.С. Економічна теорія: підручник / за заг. ред. В.П. Якобчук. К.: Видавництво Ліра-К, 2020. 450 с. URL: <https://lira-k.com.ua/preview/12643.pdf>

12. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Про зовнішньоекономічну діяльність. Закон України від 16 квітня 1991 року № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua.
3. Офіційний сайт Національного банку України. – URL: www.bank.gov.ua.
4. Офіційний сайт Міністерства економіки, доквілля та сільського господарства України. URL: www.me.gov.ua.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua